

TIME-3 HRS

MARKS-100

- N.B.** 1. All questions are compulsory
2. Figures to the right indicate full marks

Q.1 A Choose the correct answer from the options given below (Any 10) 10

1. Human Resource Management [HRM] _____ career development of employees.
  - a) Trivializes
  - b) Ignores
  - c) Eliminates
  - d) Facilitates
2. Human Resource Planning involves _____ the future demand and supply of human resources.
  - a) Forecasting
  - b) Imagining
  - c) Generalizing
  - d) Ignoring
3. The internal sources of recruitment refer to sources from _____ the company.
  - a) Outside
  - b) Unrelated to
  - c) Within
  - d) External
4. Human Resources Development is considered an important area of _____.
  - a) Human Resources Management
  - b) Human Resources Accounting
  - c) Human Resources Planning
  - d) Human Resources Research
5. Main objective of _____ is to identify and evaluate the potential of the employees to assume higher positions and responsibilities.
  - a) Limited Appraisal
  - b) Narrative Essay
  - c) Potential Appraisal
  - d) HRA
6. _____ enables the employee to select the right career in the organization.
  - a) Training
  - b) Performance Appraisal
  - c) Career Planning and Development
  - d) Mentoring
7. _____ states that most employees dislike work and lack motivation
  - a) Theory Z
  - b) Theory Y
  - c) Theory X
  - d) ERG – Theory
8. SQ measures a person's _____ intelligence.
  - a) Social
  - b) Spiritual
  - c) Silent
  - d) Sacrificing
9. Statutory welfare scheme include _____
  - a) Flexi-time
  - b) Recreation Facilities
  - c) First Aid
  - d) Transportation Facilities

46585

Page 1 of 6

10. _____ refers to the general competencies which are specific to an organization.
- a) Core
  - b) Technical
  - c) Behavioral
  - d) Social
11. _____ is an integrated system used to gather, store and analyze information regarding employees.
- a) HRIS
  - b) MIS
  - c) HRP
  - d) HIP
12. _____ refers to planned elimination of positions or jobs.
- a) Downsizing
  - b) Upsizing
  - c) Termination
  - d) Retention

Q.1 B State whether following statements are True or False (Any 10)

10

1. Human resource management is a one-time function.
2. Job location is specified under the concept of Job description.
3. Reference check is done of the existing employees.
4. Conferences and Seminars are On-the-Job method of Training.
5. The 360-degree method is a modern method of performance appraisal.
6. Mentoring is useful in career planning and development.
7. Motivation can be positive or negative.
8. Yoga and meditation enhance EQ and SQ levels of individuals.
9. Employees of Theory Y of motivation are self-motivated.
10. Functional competencies of employees are also known as soft skills.
11. Employee engagement and employee empowerment are one and the same concepts.
12. Flexible working practices enable employees to have a proper work life balance.

Q.2 Answer the following questions (Any 2)

15

- a. Define Human Resource Management. Explain its Functions.
- b. What is Job Analysis? Explain its Components.
- c. Discuss the Steps in the Selection Process.

Q. 3 Answer the following questions (Any 2) 15

- a. What is Training? Discuss the methods of evaluating training effectiveness.
- b. What is Performance Appraisal? What are its Limitations?
- c. What do you mean by Career Planning? Explain its importance

Q. 4 Answer the following questions (Any 2) 15

- a. Explain Maslow's Need Hierarchy Theory of Motivation.
- b. What is Employee Morale? What are the factors affecting Employee Morale?
- c. What do you mean by Employee Grievance? Discuss its causes.

Q. 5 Answer the following questions (Any 2) 15

- a. What is Innovation Culture? Discuss the need for innovation culture in an organization.
- b. What is Employee Engagement? Discuss its types.
- c. Discuss the difference between Domestic and International HR Practices.

Q.6 Write Short Notes (Any 4) 20

- a. Traditional HRM
- b. Potential Appraisal
- c. Mentoring
- d. Theory X and Theory Y of motivation
- e. Workforce Diversity
- f. Human Resource Information System (HRIS)

*****

मराठी रूपांतर

वेळ-३ तास

गुण-१००

सुचना १. सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२. उजवीकडील अंक प्रश्नांचे गुण दर्शवितात.

प्र. क्र. १ (अ) योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा (कोणत्याही दहा)

१०

१. मानव संसाधन व्यवस्थापन [एचआरएम] कर्मचाऱ्यांचा करिअर विकासास _____.
अ) क्षुल्लक बनवते   ब) दुर्लक्ष करते   क) काढून टाकते   ड) सुविधा देते
२. मानव संसाधन नियोजनामध्ये मानवी संसाधनांची भविष्यातील मागणी आणि पुरवठा यांचा _____ घेतला जातो.
अ) अंदाज   ब) कल्पना करणे   क) सामान्यीकरण   ड) दुर्लक्ष करणे
३. भरतीचे अंतर्गत स्रोत हे कंपनीच्या _____ स्रोतांचा संदर्भ घेतात.
अ) बाहेरील   ब) यांच्याशी संबंधित नाही   क) अंतर्गत   ड) बाह्य
४. मानव संसाधन विकास हे _____ चे महत्त्वाचे क्षेत्र मानले जाते.
अ) मानव संसाधन व्यवस्थापन   ब) मानव संसाधन लेखा
क) मानव संसाधन नियोजन   ड) मानव संसाधन संशोधन
५. कर्मचाऱ्यांची उच्च पदे आणि जबाबदाऱ्या स्वीकारण्याची क्षमता ओळखणे आणि त्यांचे मूल्यांकन करणे हे _____ चे मुख्य उद्दिष्ट आहे.
अ) मर्यादित मूल्यांकन   ब) कथा निबंध   क) संभाव्यता मूल्यांकन   ड) HRA
६. _____ कर्मचाऱ्याला संस्थेमध्ये योग्य करिअर निवडण्यास सक्षम करते.
अ) प्रशिक्षण   ब) कामगिरी मूल्यांकन   क) करिअर नियोजन आणि विकास
ड) मार्गदर्शन
७. _____ असे सांगतो की बहुतेक कर्मचाऱ्यांना काम आवडत नाही आणि त्यांना प्रेरणा मिळत नाही
अ) सिद्धांत Z   ब) सिद्धांत Y   क) सिद्धांत X   ड) ERG - सिद्धांत
८. SQ व्यक्तीची _____ बुद्धिमत्ता मोजतो.
अ) सामाजिक   ब) आध्यात्मिक   क) मौन   ड) त्याग करणे
९. वैधानिक कल्याणकारी योजनेत _____ समाविष्ट आहे
अ) वेळेची लवचिकता   ब) मनोरंजन सुविधा
क) प्रथमोपचार   ड) वाहतूक सुविधा
१०. _____ म्हणजे एखाद्या संस्थेसाठी विशिष्ट असलेल्या सामान्य क्षमता.
अ) मुख्य   ब) तांत्रिक   क) वर्तणूक   ड) सामाजिक

११. _____ ही कर्मचाऱ्यांशी संबंधित माहिती गोळा करण्यासाठी, संग्रहित करण्यासाठी आणि विश्लेषण करण्यासाठी वापरली जाणारी एकात्मिक प्रणाली आहे.

अ) HRIS   ब) MIS   क) HRP   ड) HIP

१२. _____ म्हणजे; पदे किंवा नोकऱ्यां घटविण्याचे नियोजन.

अ) आकार कमी करणे   ब) आकार वाढवणे   क) समाप्ती   ड) धारणा

प्र. क्र.१ (ब) खालील विधाने चूक कि बरोबर ते सांगा (कोणतेही दहा)

१०

१. मानव संसाधन व्यवस्थापन हे एकवेळचे कार्य आहे.
२. कामाचे स्थान; कार्य विवरण (Job Description) या संकल्पनेखाली नमूद केले जाते.
३. विद्यमान कर्मचाऱ्यांची संदर्भ तपासणी केली जाते.
४. कॉन्फरन्स आणि सेमिनार या ऑन-द-जॉब ट्रेनिंग च्या पद्धती आहेत.
५. 360-डिग्री पद्धत ही कामगिरी मूल्यांकनाची आधुनिक पद्धत आहे.
६. मार्गदर्शन हे करिअर नियोजन आणि विकासासाठी उपयुक्त आहे.
७. प्रेरणा; सकारात्मक किंवा नकारात्मक असू शकते.
८. योग आणि ध्यान व्यक्तींचे EQ आणि SQ पातळी वाढवतात.
९. प्रेरणेचा 'य' सिद्धांत; कर्मचारी स्वयं-प्रेरित असतात असे सांगतो.
१०. कर्मचाऱ्यांची कार्यात्मक क्षमतेस सॉफ्ट स्किल्स असेही म्हणले जाते.
११. कर्मचारी सहभाग आणि कर्मचारी सशक्तीकरण या एकच/समान संकल्पना आहेत.
१२. लवचिक कार्य पद्धती; कर्मचाऱ्यांना कार्य जीवन संतुलन राखण्यास सक्षम करते.

प्र. क्र. २ खालील पैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा

१५

- अ. मानव संसाधन व्यवस्थापनाची व्याख्या सांगून; त्याची कार्ये स्पष्ट करा.
- ब. कार्य पृथःकरण (जॉब अॅनालिसिस) म्हणजे काय? त्याचे घटक स्पष्ट करा.
- क. निवड प्रक्रियेतील पायऱ्यांवर चर्चा करा.

प्र. क्र. ३ खालील पैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा

१५

- अ. प्रशिक्षण म्हणजे काय? प्रशिक्षणाच्या परिणामकारकतेचे मूल्यांकन करण्याच्या पद्धतींवर चर्चा करा.
- ब. कामगिरी मूल्यांकन म्हणजे काय? त्याच्या मर्यादा काय आहेत?
- क. करिअर प्लॅनिंग म्हणजे काय? त्याचे महत्त्व समजावून सांगा

- प्र. क्र. ४ खालील पैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा १५
- अ. मास्लोच्या प्रेरणा श्रेणीबद्ध, सिद्धांता ची आवश्यकता स्पष्ट करा.
- ब. कर्मचारी मनोबल काय आहे? कर्मचारी मनोबल प्रभावित करणारे घटक कोणते आहेत?
- क. कर्मचारी तक्रार म्हणजे काय? त्याच्या कारणांची चर्चा करा.
- प्र. क्र. ५ खालील पैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा १५
- अ. नाविन्यतापूर्ण संशोधन संस्कृती म्हणजे काय? संस्थेमध्ये नाविन्यपूर्ण संस्कृतीच्या गरजेवर चर्चा करा
- ब. कर्मचारी प्रतिबद्धता म्हणजे काय? त्याच्या प्रकारांवर चर्चा करा.
- क. देशांतर्गत आणि आंतरराष्ट्रीय मानव संसाधन पद्धतींमधील फरकावर चर्चा करा.
- प्र.क्र.६ थोडक्यात टिप लिहा (कोणत्याही चार) २०
- अ. पारंपारिक HRM
- ब. संभाव्यता मुल्यांकन
- क. मार्गदर्शन (Mentoring)
- ड. सिद्धांत 'क्ष' आणि प्रेरणा 'य' सिद्धांत
- ई. कामगार विविधता
- फ. मानव संसाधन माहिती प्रणाली (HRIS)

*****